

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
GYULAFEHÉRVÁR (VÁR)
Telefon szám 16.

Felelős szerkesztő: SOÓTHY GYULA.
LAPTULAJDONOS
AZ ERDÉLYI RÓM. KATH. IRODALMI TÁRSULAT

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre — — — — — 8 kor.
Félévre — — — — — 4 ..
Negyedévre — — — — — 2 ..
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Ünnepi beszéd.

Tartotta a vöröskereszt egyletnek e hó 16-án megtartott hangversenyén: Dr. Roska Miklós polgármester, vöröskereszt egyleti megbízott.

Hölgyeim és Uraim!

Ha méltóztatnak visszaemlékezni, nem régiben egy érdekes képet reprodukáltak. A kép a maga egyszerűségében megható. A jelennek egy élő symboluma, s a most fegyverek ropogása és ágyuk bömbölése közt irandó világtörténelemnek egyik nagy, kimagasló alakja.

Egy hatalmas kort, annak minden szenvedéseivel átélten ruhás öreg ember ábrázol, amint egy térdeplőn térdelve és fejét kezébe hajtva, imádkozik.

Egy öreg embert, ki a megpróbáltatások és szenvedések egész Golgotáját átélte és aki öreg vénységére a keresztet még mindig hordja, ki térdelve imádkozik egy dicső nemzet győzelméért, boldog, hatalmas jövőjeért.

Ez az imádkozó öreg ember a magyar király, jobb és dicsőbb jövőnek biztos záloga.

Hölgyeim és Uraim! Világtörténelmet csinálunk. Adáz ellenségeink kezünkbe erőszakolták a fegyvert, kik haszonleső, országokat és népeket pusztítani akaró politikájukkal kiakartak bennünket törölni

az európai nemzetek sorából. Beműnket, kik kereszties vitézei voltunk nyugat védelmének, és úttörő munkásai kelet műveltségének.

Mi pedig kezünkbe vettük a fegyvert. Annak a térdeplő öreg embernek hívó szavára megindult az ország. Mint egy ember, úgy állt talpra az egész nemzet és elmentünk igazságunk tudatában éneklő ajakkal, és imádkozó szívvel a harcok zajába, fegyverek és szuronyok erdői közé, hol a halál angyala villi ki a vérrrel áztatott drága édes anyai földből.

Oh az az édes drága anyaföld. Ez a sok vérrrel megáztatott föld, hol most is őrtálló fiaink drága vére szenteli meg annak minden rögét, minden porát.

Mondjátok hát, tudtok-e ti annál szebbet, annál magasztosabbat elképzelni, mint az édes haza védelmében elesni és hősi halált halni?

Tudtok-e ti annál fenségesebbet elképzelni, mint azt, ha valaki minden percben, minden pillanatban életét viszi a haza oltárára?

A világtörténelem tanít nagy csatákról. A világtörténelem mesél országok ellenségeskedéseiről, de a népeknek és nemzeteknek ekkora háborújáról nem tud példát felhozni a világtörténelem.

Mikor összeméri fegyverét majdnem egész Európa, mikor a magukat művel-

teknek, barátságos érzésűeknek valló, állítólag kulturnemzetek beleesnek a szlavizmus ölelő karjaiba, amely ölelő szlávkar szoros kapaszaiból csontig aszott, vonagló testűk olesó, értéktelen préda gyanánt fog a porba hullani.

A szlavizmus rabjai: a szabadság hirdetői. Ők, kik kancsukával ölelik meg a szabadságot befelé, nagy dobbal hirdetik a már teljes szabadságban és műveltségben élő népeknek a rabságból való felszabadítását kifelé.

A szláv gyűri azonban nem fog összeforhatni. Vitéz hadseregünk Ausztria-Magyarországnak bátor, regébe illő hősi fiai és hű szövetségesünknek kipróbált vitézsége megteszik kötelességüket. Újtát állják a pusztító viharok bátor katonáink, kik életüket, vérüket áldozzák hazánk védelméért.

A mi derék jó katonáink. Kik béke időben szorgalmas, derék napszámosa a nemzet egyetemének, de akik háboruban hősök, félistenek, kiknek fegyverétől retteg az ellenség, s kinek „rajta” kiáltására futva menekül a gyáva had.

Szenteljük ezeknek a jó fiuknak a mai estét. Legyen velük gondolatunk, érzésünk, szívünk, mert higgyétek el, nem ember, hanem emberfeletti munkát, ideg és izomfeszítő tevékenységet feitenek ki már hat hónap óta.

Az anyaföldre kihulló piros vérük, a

Karácsonyi álmom.

Valahol lenn, a határszélén.
A csillagfényes éjszakában.
Havas mezőn pihen a tábor
S álmát álmodja a hősi, bátor
Magyar baka.
Hazafelé szálldos a lelke.
Jól ismeri a messze utat,
Reá talál a kisdet házra,
Ráismer fénylő ablakára
S által lépi a küszöböt,
„Andris, én lelköm, hitvestársam,
Hogy vártalak, hogy reménykedtem
Ithon vagy hát, megjöttél hozzánk?
Meggyújtod-e karácsonyi fánk,
Hogy örüljenek a kicsinyek?
Megvalósult az imádságom,
Angyaljárás van, érzem, látom,
Nézd csak, a lelkem Anikómnak
Pántlikát fontam aranyhajába

S kardot kötöttem a kis fiad.
Jánoskád gyöngye oldalára.
Nem beszélsz, No? Ugy-e, hogy szépek.
Ne menj hát vissza, kérve-kérlek,
Harcok tűzébe, ágyúdörgésbe.
Mi lesz a kis cselédid sorsa,
Ha szíven talál a szerb golyója.
Maradj meg nekünk, én édes párom,
Nem, nem megy vissza, tudom már,
[seitem,

Megálmodtam a múlt éjjelen
S a szomszédasszony megjósolta:
„Hazajő, meglásd, Andris gazda”
Ölelés, köny, édes esők járja,
Két selyemkar fonódik lágyan
A rekruta barna nyakára.
Két pici száj suttogja halkán:
„Édes apóka!”
Gyertyafény lobban a tündéria ágán,
Gyermekekaj eseng a esőppek ajkán,
Mint, hogyha aranyhúrú hárián
Zenélnének az angyalok.
Bübos kemencén cirmos doromból,
„Ne menjek vissza, hogy is mondta csak?

Asszony beszéd ez, haszontalan szó.
Megtérek a harcok tűzébe,
Az ágyuk vészes dörgésébe.
Oda megyek, hol kiáltok riadnak,
Harsonák szólnak, Vér folyik,
Száguldok a nagy éjszakában,
Hol gyász s dicsőség együtt születik.
Hív a magyar szó, magyar álmom,
Elhagylak ismét, kis családom,
Csak az ünnepre hazanéztem,
No hát, az Isten áldjon, védjen!”
S indul, a harci vágya hívja
De esdő szóval marasztalja
A szívéhez nőtt kis családja.
S ahogy kinéz a sivár útra,
Nehéz árnyék borul lelkére
S köddé foszlik,
Semmivé oszlik
Az álmom képe.
Valahol, lenn a határ szélén,
A csillagfényes éjszakában,
Karácsonyi álmából ébred
S könnyes szemmel az éjbe réved
A magyar baka.

*) Előadták a harctéren a 30. honv. gy. e. karácsonyfa ünnepélyen.

Oberbauer A. utóda Budapest, IV. Váci-utca 41.
A legjobb hírnévnek örvendő és legrégebbi egyházi szerek, ruhák,
zászlók. stb. gyára. — Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

haza oltárán feláldozott életük ejtsen gondolkodóba bennünket is, és ha már az isteni Gondviselés rendelkezése folytán más munkakörben és nem a harctéren kell szolgáljuk édes hazánkat — hozzunk tehetségeinkhez képest áldozatot mindannyiunk, mert mindnyájunk egyigyes munkája és együttes áldozata hozza meg a biztos sikert, a mely felett kételkednünk egy percig sem lehet — ellenségünk teljes leveretését, édes hazánknak biztos győzelmét. S akkor az az imádságba és gondokba merült jóságos fej, az az öreg Király, mosolyra fogja nyitni arcát és áldást osztó pátriarchás kezével szívéhez öleli az ő jó, hűséges igaz magyar népét!

Emlékeimből.

Uj célok csapataink új elhelyezését kívánták. Ott hagytuk hát azt a vidéket, hol kétszer vonultunk végig mi s kétszer a muszkák: nem is maradt ott épségben semmi. Vonatra raktak mindenestől: lovastól- szekerestől; valami 50 kocsi foglaltunk el. Honvédeink örömet lelni nem lehet, mikor a folytonos ütközetek s menetelés után a vasúti kocsikban végre megpihentek. Itt-ott énekelve hajoltak ki a kocsi nehéz ajtaján; gondatlanul dalogtattak egy-egy nótát azokból, mikkel ott-hon annyiszor felverték a falú éjjeli csendjét. Arcukon látszott az edzetség s a sok viszontagság után: ruhájuk piszkos a sáros fedezésektől; ígyverük ott a legfényesebb, ahol jobb kezük annyiszor megszorította azt a lövéskor. Láttam már sokszor őket, ismerem sok hibájukat; de a jó Isten tudja, mindig valami megilletődés fog el, amikor egy-egy ütközet után végig nézegetem őket. Nyugodtak, hallgatagok, mintha semmisen történt volna velük. Közömbösen beszélnek a fülük mellett süvöltő golyókról, a közeliükben lehullott srapnellekről. Ha kérdezem, mi van ezzel, a másikkal? Elesett, válaszolnak száraz hangon.

A felvidéken kanyargott végig hosszú vonatunk. A legnagyobb városok állomása is piszkos; ételben-italban nem lehet már válogatni az étteremben. Hanem egy-egy

pohár jó bor, sör van még. Jól esett, régen nem ittunk. Huszonnyolc órát utaztunk.

Éjjel után egy órákor végre küldönc fut végig a kosik mellett: Felkelni! Gyorsan összeszedjük magunkat, leszálunk a vonatra! tisztí szolgám görbedve hozza le csomagaimat. Reggel 5 óra, mire vége van a „kivaggonirozásnak”. Addig sokszor végig megyünk a peron hideg kövezetén, közbe megisszuk az elmaradhatatlan konzerv-feketekávé. Szolgám hátizsákom fenekéről előhoz egy darab kemény komiszt a feketéhez. Van abban a zsákban minden: Kompsz, komisz, kukker, szappan, cipőkrém, pohár, fehérnemű, szalámi, kefe, szublimátpasztila s csak a szolgám tudja még miféle. Van a zsáknak egy külső kis fülkéje is: édes apám fényképét, pár tábori lapot s psalteriumomat tartom benne.

Hat órákor a lutheránus lelkésszel ott ültünk közös szekerünkön. Ez a szekér is furcsa jószág! Szolgám kis nemzeti zászlót kerített rá valahonnan még akkor, mikor először voltunk Uzsoknál. Azóta elkopott a zászló: mégis ott leng elől a kocsi mellett. Eredetileg vastengelye volt a szekérnek: közbe azonban tengelyt akasztottunk a mindig gyorsan futó ágyunkkal s nem az ágyúé, hanem a miénk törött el. Szerencsére a sánc mellett véletlenül egy második szekér félredobva; kocsisunk hamar kivette belőle a fatengelyt s átszerelte a miénkre. Ernyő is kellett rá. Az ernyő fakeretét egy sunyi rutén csinálta még keleti Galiciában két koronáért fűzfaágból. A keretet pár hétig hordoztuk úgy minden reávaló nélkül, amíg aztán Terzakovánál a hátrahagyott orosz ágyuk egymásra borult tüzerlovak s orosz eszmák társaságában (a eszmákban még benne voltak a muszka lábak térdig) talált szolgám egészen új orosz sátorvásznaikat, amiket menekülés közben hajigálták el. A sátorlapokat szépen összevarattam s pompás ernyő lett belőle. Kocsisunk egy román katona, ki az egyik lovunkat Faminak nevezte el, mert annak hívják a feleségét is.

Hat órától kezdve mind csak mentünk észak felé; este a határszéli faluba érkezünk. Itt-ott kendőlobogtatással üdvözöl-

tek az ablakokból s vallásos tót asszonyok Jézus nevével köszöntöttek, míg a szomszédfaluba menve rózsafüzért morzsolgattak kezükben. A határszéi falú gör. kath. papja szívesen fogadott. Még párnát is adott fejem alá s be is fűtetett a szobában, ahol hálunk. A galíciai ruthén papok dehogy is rettek volna meg ezt! Mikor reggel a falú határát elhagytuk, a felkelő nap sugarai épen a Tátra havas csúcsait világították meg; ezt a képet sohasem tudom elfelejteni. Lábunk alatt a Poprád széles, tiszta vize kanyargott; tovább a kopár, majd gazdag erdők feketéltek, míg felettük a háttérben a Tátra fehér csúcsai uralkodtak. Mint valami óriás, fényes fagyaltszeletek tagozodtak egymás mellé hegyes csúcsai hol világos rézvörös, hol fehér színben. Hogy az elválás hazánktól annál fájóbb legyen: a határponttól balra zöld fenyvesek susogtak felénk — mintha búcsuznának, jobbról a Poprád másik partján a galíciai kopár dombok fogadtak hidegen.

Most már gyorsan mentünk előre, mert katonáink egy-kettőre visszaszorították a betörő oroszokat. Mire azonban a karácsonyi szent ünnepek ránk köszöntöttek, az oroszok nagy erőket vontak össze s erősen megvetették a lábukat. Nagy, véres harcok következtek. Az oroszok éjjeli támadásokkal próbálkoztak, de a miénk mindannyiszor visszavetették; ágyuink pontosan találtak s az ellenségnek nem egy ágyuját lötték szerte; viszont ők gránátokkal dolgoztak, melyek előbb ember magasságú széles gödröket ástak isszonyú robajjal, majd 20—25 méter magasra dobták fel a földet, követ, huscafatokat, csontdarabokat, fojtva, tépve, szagatva mindent, ami útjukba akadt. Sok volt a sebesültünk. A kötőzölyhet csak földes kis szobában állhattuk fel. A kis szobában füst, vérszag, orvosságzag vegyült össze: lábunk alatt a sebekből kifolyó vér itt-ott feláztatta a szoba földjét, melyen időnkint összeseperték a leszedett véres kötéseket, mert akadályozták a mozgásban. Egy erdővidéki legény karját leszakította a gránát egész a vállából; még csak egy kis hús tartotta. Levágták, gödröt ástak s a vértelen, fehér kart elte-

Némuljatok el....*)

Némuljatok el dörgő ígyverek!
Elég volt már a harc zajból
A könyből, vérből, égő szenvedésből,
A mámoros, nagy dicsőségéből.
Némuljatok el, dörgő ígyverek!
Nem kívánom a lehetetlent,
Nem mondom, szünjék harcotok,
Hiszen tudom, úgyis hiába;
A nagy háború forgatagába,
Világtisztító, szent tűzébe
Átolvad milliók szenvedélye,
A vad harag, a gyűlölet
S mind az, mit az idő megérlelt,
A boszú s égő siró átok,
Amit megvetelek, amit megáldok:
S most kardot ránt mind,
S zászlókra forrad,
Eszménynyé olvad
És szítja, úzi a nagy csatát,
Népek csatáját, nemzetek harcát
Az életért.

*) Előadták ugyanazon az ünnepien.

És ma mégis némuljatok el dörgő
ígyverek!

Hagytok fel
Ti vértől tüzes, bíboros kardok
Az öldökléssel.
Legyen csend csak egy röpke percre,
Míg ünnepi harangyelvek
Édes bongással csengve-kongva
Hívják imára.
Hígyjétek el, ti gyászos árvák,
Hígyjétek, küzdő emberek,
Hogy béke szállott a világra
S föltámadott a szeretet.
Hígyjétek, hogy már nincs ellenség,
Hogy összezüztük ádáz csatákon
A kigyók homlokát.
Hígyjétek, hogy derült az égbolt,
Hogy megtörtént az új megváltás,
Nincs többé bűn, csak bűnboesátás,
És te szent, nagy hős magyar tábor,
Álmodj, szépet a győzelemlről
Csendesdeden pihenj meg ma,

Karácsony este van s álmaidnál posztot áll
Hungária Nagyszonyja!

Kolozsvár, 1914. dec. hó.

G a á l H o n ó r a.

Az ünnepély sorrendje a következő volt:

- 1.) Menyből az angyal. Énekelte az ezred legénysége.
- 2.) „Némuljatok el” szavaltat. Irta Gaál Honóra.
- 3.) Ünnepi beszéd és ima. Mondotta Kun László tábori lelkész.
- 4.) Csendes éj. Énekelte a tisztikar választott énekkara.
- 5.) „A magyar baka álma” szavaltat. Irta Gaál Honóra.
- 6.) Pásztorok, pásztorok örvendezve. Énekelte a legénysége.
- 7.) Ajándékok kiosztása.

A tábori lelkész többi között azt írja: „Szerény kis ünnepély, de meleg, forró és boldogító. Most kezdem egyet jobban megszeretni a magyar honvédet, aki rettenthetlen, hős a csatában s itt is mint amott Isten felő”.

mették a kötözőhely mellett. Más hely nem volt, egy udvarház két nagy istállójában szalmára fektettük a bekötözött sebesülteket. Istenem; édes jó Istenem; oh irgalmas Istenem; jaj Istenem — kiáltások hangzottak az istálló minden szegletéből az alatt, míg itt is ott is a feloldás szavait mondtam el orosz, román, osztrák, magyar, székely felett.

24-én este felszaladtam a vezérkarhoz s kértem, adjanak alkalmat, hogy holnap a legénységnek szentmisét mondjak. Nem lehet, mondták, mert az oroszok nagy támadásra készülnek. Szomorúan mentem baba, vacsora után pinyűtöttam szalmazsákomat, rátettem pokrócomat s mikor kialudt a gyertya, eszembe jutott gyermekkorom karácsonyestéje, édes szüleim minden jóságá, testvéreim, hazám, püspökatyám, híveim, kis templomom; szívem elszorult, könnyem kiesett; nem tudtam uralkodni magamon, sírtam, zokogtam takaróm alatt.

Tíz órákor küldönc nehéz léptei ébresztettek fel első álmamból. „Indulni azonnal”. Egyszerre mindenki felült; szólanul felöltöztünk s pár perc alatt a szekéren voltunk. Az ég tiszta volt, a téli hold ragyogva nézett le a sáros földre. Két kilométerre egy égő város tüze festette len ágyúszó, egyetlen lövés sem hallatszott sehoh, csak trénnik reese-gó-ropegó szekerei zavarták meg az éjszaka csendjét; jobbra-balra a pislogó tábori tüzek mellett karácsonyi énekek hallatszottak halkán, félénken.

Éjfél után 2 órákor megszólaltak az ágyúk; ropogtak a fegyverek, kattogtak a géppuskák irgalmatlanul. Nemsokára ott is voltunk a kijelölt helyen, a 24-es vasúti őrházban. Gazdája rég elmenekült. Körül a trének számtalan kocsival táboroztak. Volt abban az őrházban már mindenki: muszka, magyar, landvér, landsturm (a 22-es honvédek lajstromoltnak nevezték el); a szobában szerteszt szalma, üvegdarabok, üres üvegek, tojáshéj; rongydarab. Kitakarítottuk a kis zugot, lefeküdtünk a földre mind a tizenegyen, jó szorosan egymás mellé, hogy elférjünk.

Reggel jelentettem a Kegyelmes úrnak, ki a vezérkarral a plebánián lakott, hogy a plebániá templomban 11 órákor szentmisét mondok. Megköszönte s megígérte, hogy okvetlenül eljön.

Pontosan indultam ki a sekrestyéből; nemsokára a vezérkar is — élén az altábornagy úrral — bevonult a templomba, melyet zsúfolásig megtöltött az ünneplő lengyel hívőssereg. A vezérkar félkörben állott a szentély előtt. Mikor Ürfelemutatásra megmozdult a négyes eszengetyű a kis lengyel ministráns kezében: egyszerre esördültek meg a kardok a templom kövén s ott térdeltek vezéreink az előtt, ki, abban a pillanatban lejtött az oltárra. A nép szépen énekelt, egyik versszakot a férfiak, másikat a nők. Én nem értem az énekből egyebet, csak a refrént:

Gloria, gloria in excelsis Deo.

Az ágyúk dörögtek mindenfelől.

Lakatos János.

A Vöröskereszt Egyesület műsoros estéje.

Anyagi és erkölcsi eredményében a legmesszebbmenő várakozást is felülmúlta. Nem hiába, hogy szomorú napjainkban szívünk egész melegével, minden tehetségünkkel hős katonáinkat, szenvedő sebesülteinket gondozzuk, ápoljuk; a vöröskereszt egyesület pedig a sebesültek javára rendezvén hangversenyt, illő is volt, hogy azon az egész gyulafehérvári közönség jelen legyen. Az estély Gollman mester áldozatkészsége folytán az Uránia mozgószínház helyiségében zajlott le, minden hely el volt foglalva, a páholy sorokban fényes estélyi ruhákban szép asszonyok pompáztak, szmokingokat is láttunk s akaratlanul is a szép jó idők jutottak eszünkbe.

Az estélyt dr. Roska Miklós városunk szeretett polgármestere nyitotta meg, egy valóban gyönyörű szónoklattal. Nagy lendülettel elmondott klaszikusan szép szavait nagy lelkesedéssel fogadta a közönség; beszédének egyes emelkedett részei valódi szenzáció erejével hatottak.

A nagy körülmérettel összeállított műsornak az ő szónoklata volt az egyik fénypontja, a másik esemény pedig Antalffy Zsiross Dezsőnek az orsz. m. kir. zeneakadémia tanárának zongora szóbjója volt. Antalffy hazánk legelső orgonaművésze, s lapunkban hol rendszerint törekvő diletánsokat szoktak bűzditő frázisokkal megörvendeztetni, némileg furcsán esik most a „hangszerek királynőjének” elismert mesteréről dicséző szavakat zengeni. Jól esett lelkiünknek, hogy ismét gyönyörködhettünk egy Istenáldotta művész játékában, s félve bár, de kimerjük mondani, hogy ezt a háborúnak köszönhetjük; Antalffy Zsiross ugyanis máskülönbben talán sohasem jött volna el a mőzink podiumára, hogy ott diletánsoktól körülvéve nekünk Chopint játszó, s ezzel egy rövidke félórán bár elfeledtesse kicsinyes földi bajainkat, s átvigyen az igazi zene gyönyörteljes paradicsomába.

Bardócz Gyula dr., a tordai kórház orvosának és neinek ének-duettje, valamint Bardócz Gyula dr. énekszólója kellemes meglepetésszerűen hatottak. Bardócz Gyuláné sopránja nem a megszokott jó diletáns hang, hanem egy rendkívül tisztán csengő iskolázott orgánus, nagy vivőerő és a tiszta jó kiejtés jellemzik; ugyanezt mondhatni Bardócz Gyula dr. érces baritonjáról is. Ének számainkat Antalffy Zsiross kísérte mesteriesen. Bardócz Gyula dr. különben Antalffy Zsiross két sikerült dalát énekelt az énekszámok után. Felhangzó tapsvihár úgy az éneklőnek, mint a szerzőnek is szólt.

Kolumbán Ilonka négy dalt adott elő, tanúságot tett ismét szép előhaladásáról; hangja amióta nem hallottuk sokat nyert erőben és finomságban. Urbán Gyuláné kísérte finoman és izlésesen.

Fuchs Erzsike és Cirlel Elvira mint a legifjabb generáció rokonszenves tagjai, most először léptek fel a nagy publikum előtt. Szavataikat, aktuális verseket adván elő, nagy lelkesedéssel fogadta a publikum, s kedves szívhez szóió előadásukat zúgó tappsal jutalmazta.

Ez est hegedű szolista Woffarth Lőrinc jó hegedűsnek bizonyult, darabjait jól választotta meg, produkciójának hatásától azonban sajnos sokat levont az, hogy zongorakíséret nélkül hegedült.

A program utolsó számánál Gollman mester egy néhány szép mozgó-képet adott s ezzel az egész fényesen sikerült hangversenyről be is számoltunk. A történet hűség kedvéért azonban még meg kell emlékeznünk Ávéd Jákónéről, a Vöröskereszt Egyesület elnöknőjéről, ki az estélyt rendezte s hogy a siker mindannyiszor, most sem maradt el, az ismét csak az ő önzetlen fáradozásának köszönhető.

A katolikus népszövetség 1914-ben.

Jelentés az 1913. nov. 15-től 1914. nov. 15-ig terjedő szövetségi évről. Előterjesztett december 20-án a Budapesten tartott rendes évi közgyűlése.

A Katolikus Népszövetség működése a háború előtt.

A Népszövetség tevékenysége apologetikus téren. A népszövetség az 1914-iki év első felében teljes erővel és lelkesedéssel folytatta programszerű működését vallási, kulturális és gazdasági téren. Egy pillanattal sem tévesztette szem elől, hogy neki legelső és legfontosabb feladata a vallásos és erkölcsös élet erősítése a katolikus népben. Nem felejtette el a komoly üntözőt, amelyet különösen a mai világnak nem lehet eléggé gyakran a fülébe dörögni: „Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, lelkének pedig kárát valja!” A Katolikus Népszövetség ugyan nem a saját missziójából dolgozik a krisztusi élet megerősítésén, hanem azok megbízásából és helyesléssel, akiket a Szentlélek rendelt az Isten egyházának kormányzására.

Szövetségünk alelnöke, dr. Prohászka Ottokár, Székesfehérvár püspöke, erre vonatkozólag így szól:

„Erőtlen ember, életrelvő nemzet és boldoguló emberiség nem lehet, bármennyire is haladjon gazdaságban, iparban, kereskedelemben, ha nincs erőteljes isteni erkölcsössége s ép azért mindkét irányban, a gazdaságban ép úgy, mint az erkölcsiben, fejlesztenie kell erőt. halmoznia kell készleteit s növelnie kell értékeit. A népszövetség ezen az alapon áll: mindkét irányban dolgozik. Ezt a két érdeket sohasem választja el egymástól, mert nagyon jól tudja hogy koldus, erőlen beteges, hektikus és alacsony fokon álló népben a lélek is satnya, az is erőden s viszont a vallástalan s erkölestelen népben a gazdagság is, meg a kultura is csak álarc, mely mögött nincs lélek, mely alatt nincs szépség, nincs béke. Azt szeretem magam is, ha e két irányzatot összefogva műveljük, ami azonban nem akadályoz abban, hogy a fősúlyt mégis csak a lelkiességre, a vallásosságra s erkölcsösségre fektessem...”

A Népszövetségnek a vallási téren való működése különösen a hitvédelemre terjeszkedik ki. Hazánkban egyre kiáltóbb lesz a szükség hitvédelemre. Egyre több vidék katolikus népe jelkén a kétely kezd

rágodni. Istentagado tanok metelyezik meg a sziveket. A gyorsan szivárgó méreg a népszerűsített modern tudomány köntösében jön. A nép maga nem tud ellene védekezni. Ezért van szükség apológiára általában. Ez irányban a Népszövetség évek óta fejt ki tevékenységet. 1914-ben is számos városban és községben hitvédelmi előadásokat tartottak szónokai. Azonkívül hitvédelmi beszédeket küldött szíjjel az országban, melynek sok helyütt jó hasznát vették.

A Népszövetségnek vallási terén kifejtett működésének eredményét az ország bitoros hercegprímása, dr. Csernoch János egy alkalommal a következő szavakkal honorálta: „Ahol a Népszövetség el van terjedve, ahol él és működik, ott megtereltek a gyóntatószékek”. De nemcsak általában dolgozott a Népszövetség a hitvédelem terén, hanem egyes konkrét esetekben is azonnal porondra lépett a megtámadott katolikus igazság védelmére. Tette ezt nagy erellyel és sikerrel a vallásoktatás érdekében. Az 1914-iki évben a szabadkőművesség elérkezettnek látta az időt, hogy nyíltan is fellépjen a katolikus vallás ellen. Megindította a harcot a vallásoktatás ellen. A főváros egyes körében viszhangra talált a vallásellenes akció. A fővárosi tanítói kar egy gyűlésen a vallásoktatás eltörlése mellett foglalt állást. A Katolikus Népszövetség azonnal megindította a nagyszabású ellenakciót ezen törekvessel szemben, mégpedig a fővárosban. Sok katolikus gyűlés volt már a fővárosban, de úgy még egy sem sikerült. A katolikusok ezre csakúgy tördültek a gyűlés helye felé. A rendelkezésre álló legnagyobb terem kicsinynek bizonyult befogadásukra. A terem zsufolásiá megelt, a karnatok szinte roskadtak. A résztvevők nagy száma miatt még két más helyen kellett párhuzamos gyűléseket tartani. Soha még ilyen lelkesedés, soha ilyen szinte izzó hangulatot nem tapasztaltunk a katolikusoknál. A legszebb érzelmeikben megőntött katolikus családapák felháborodása elemmentáris erővel tört ki. A hallgatóság körében ott ült három volt miniszter is, akik közül gróf Apponyi Albert hatalmas beszédjével részt is vett a tárgyaláson.

A főváros tiltakozása után nyomban a vidéken is megmozdultak a Népszövetség helyi szervezetei. A szabadkőművesek gyűlöletes támadására a felháborodás valóságos vihára zúgott végig az országban. Be kellett látni, hogy idejűk még nem érkezett el a multak közönsége helyébe a Katolikus Népszövetség éber és öntudatos katolikus közvéleményt teremtett. Akciójuk erőltetését kénytelenek voltak abban hagyni.

Naplójegyzetek.

Sebesültek ágyán nyíló virágszálak.

Asszonyi gondolat, finom sejtélem tűzte oda őket, hogy megenyhüljön az ártatlan, fehérszepségű virágokon megpihenő tekintet, hogy megszelídüljön azoknak szívetfacsaró üres szomorúsága, fásult keménysége és csillapodjanak, enyhüljenek egy-egy pillanatra a gyótró testi kínok is.

És talán a virágok szavára azok a halálmezőről visszatért megcsontított hősök újra hinni kezdenek az emberszeretnek, a megbocsátásnak isteni irgalmában.

Megtanulnak hinni újra az életnek virágszerű, tiszta, édes örömeiben.

A himnuszokat, ódákat most piros vérrel írják. A történelemnek dicsőséges, újabb fejezetét, a „kovakeményhalkokú”, acélöklű férfiak, vasból és vérből csinálják.

Hogy mi most az imádság?

Könny és mosoly: szívünk érverése, lelkünk működése. Éjszakánkban nappalunk; nappalunkban boldogító álmunk; munkánk kezdete és vége. A viharban megtisztult életünk.

Egy éhező katonának nyújtott darab kenyér, sebesült hősofoknak enyhét adó, irgalmas segítség; a borzadalomnak kinjárt feledtető, meleg szívvel nyújtott jótételemny többet ér most minden virágos beszédnél, elmét esillogtató, cifra soroknál.

Mi a legragyogóbb szónoklat is, az egyszerű őrtálló katonának tettehez képest, ki az ellenség főkjének minden pillanatban halált hozó rögén megvirrad őrtállóhelyén, küzdve a fagyos éjszakáknak emberföltötti kinjaival, hogy mi itthon nyugodtan hajthassuk le fejünket puha párnáinkra.

A haza fogalma: ige. A haldokló katona ajkának utolsó sohájával megszentelt ige: meghalok érte.

Eltűnt a szó: paraszt; a különbség úr és nagyszámos, magyar és magyar között.

Nem lenézett paraszt többé a népek egyszerű gyermeke s nemcsak mint tömeg képvisel megbecsülhetetlen értéket: testvéreink a szenvedésekben, a dicsőség diadalában embertársunk, sorsunk osztályosa nehéz idők súlyos napjaiban.

A vértanúk és hősök glóriáját viselte mindegyik — öntudatlan méltósággal a feje körül, mikor délcegen, virágtól roskadón, dalos szívvel indultak esatába, de még tündöklöbbsen a visszatérésben: vérről áztatott idegen földtől sáros, megroncsolt alakjukban.

A föld remeg alattunk, a levegő reszket fejünk fölött; vér és könny, testi szenvedéseknek hangos jajszavai, lelki gyótrenek zokogó sohájai a félvilágot borították gyászba, csak az üresszívűek fölött suhan át mindez nyomtalanul és észrevétlenül.

Hiuság és gőg továbbra is fenntartja meg nem ingatható, le nem dönthető, korlátlan hatalmú uralmát.

Béke?

Mindnyájan láttunk már szivárványt feltűnni rettenetes viharok után. Mindig fölfelé tekintve bizunk tehát eljövételében!

W. F. A.

H I R E K.

— A XXII. püspöki körlevél hozza Szentséges Atyánk Apostoli levelét magyar fordításban, hogy azt részletekben a szószékről felolvassák és magyarázzák.

— Kinevezés. Meisel József brassói plebános öccse, aki a déli harctéren harcolt soron kívül kapitány lett. Gratulálunk!

— A papnövelde aranykönyvéből. Soóthy Gyula kanonok a papnevelő intézet kápolnája javára 15 koronát adományozott. A nagylelkű adományért e helyen is hálás köszönetet mond az intézet előjáróságára.

— A pápa a Santa Martában. Áverző és vidéken óriási földrengés pusztított, amelynek hozzávetőlegesen 25,000 ember eset áldozatul. A Santa Marta intézetben elhelyezett sebesülteket a Szent-anya is meglátogatta, amellyel kapcsolatban a külföldi és hazai, még kath. lapok is azt közölték, hogy elhagyta a Vatikán területét. Ezzel szemben ki kell jelentenünk, hogy a Santa Marta még a Vatikán területéhez tartozik és így a pápa látogatásából semmiféle politikai következtetés nem lehet levonni.

— A gyulafehérvári papnövendékek

1914—1915. tanév első félévi vizsgarendje:

1915. jan. 20-án d. e. III.—IV. év, a Theologia Moralis"-ból, Jan. 21-én d. e. I.—II. év, a „Historia Ecclesiastica"-ból, Jan. 25-én d. e. III.—IV. év, a „Theologia Dogmatica"-ból, Jan. 26-án d. e. I.—II. év, a „Biblicum"-ból, Jan. 30-án I.—II. év, a „Philosophia"-ból.

Kezdete: d. e. 9 órákor.

— Adakozás a Vereskereszt Egylet

céljaira. Krisán Todorné sz. Tripsa Karolina úrnő borbándról 6 kor. küldött.

Multkori beszámolásunknál Schlesinger Hermann helyett tévedésből Henrigner írunk, amit ezennel készségezen helyre igazítunk.

—Az önkéntes ápolónők felavatása.

Folyó hó 11-én történt a gyulafehérvári városháza nagytermében az ápolónők felavatása, mely alkalommal 79-en tettek ünnepélyes fogadalmat, hogy bármikor készek humánus feladatuknak eleget tenni a legnagyobb szeretettel, lelkiismeretességgel és odaadással.

Isten segítse őket nehéz munkájukban!

— Halálozás. A Küküllő esperesi kerület papsága mély fájdalommal, de Isten akaratán megnyugodva tudatja, hogy szeretet kartársra: főtisztelendő S z i g e t h y István „egrestői róm. kath. lelkész áldásos életének 57., buzgó lelkipásztori működésének 34. évében hosszas, de türelemmel viselt szenvedés után, a haldoklók szentségeivel megerősítve f. hó 17-én d. e. 6 órákor az Urban csendesen elhunyt.

Temetése f. hó 19-én volt, a szentmiseáldozatot e hó 20-án mutatták be a Mindenhatónak.

— Jutalmi adomány. Az erd. róm. kath. Státus gyulafehérvári főgimnáziuma tanulóinak tanévvégi jutalmazására N á t h á n Bernát dr., kir. tanácsos, ny. városi főorvos 4 drb. 10 koronás aranyat adományozott. Méltó elismerés illeti meg a jótékony adományozót, aki a mai nehéz viszonyok mellett is, amidőn nemes jótékonyágát oly sok oldalról veszik igénybe, mint az intézetnek volt derék tanítványa, az intézet iránt érzett halála jeléül megküldte szíves adományát, amellyel évenként szokta kitüntetni volt szerettét iskoláját, s amelynek az intézethez már eddig letett két alapítványán kívüli holta után való biztosításáról is odaadó lélekkel gondoskodni óhajt. N á t h á n dr. úr mindig élő és méltán követendő példaképe marad annak, hogy a tanítványoknak milyen jó emlékezéssel, szeretettel és hálával kell gondolniok egész életükben s még jó munkában eltöltött életük boldog alkonyán is arra az iskolára, amelyben gondosan nevelkedtek és jól tanultak.

— A **Vereskereszt Egyesület** gyulafehérvári választmánya által 1915. január hó 16-án rendezett műsoros estély összevételére 1050 korona volt, mely összegből leszámítva a kiadásokat, maradt tiszta jövedelem 974 kor. 60 fillér.

Az estélyen felülfizettek: Jónás Gyula: 40 kor.; Fuchs Nándor: 30 kor.; Fábrián Gyula, Schreiber Abert: 20—20 K.; Zomora Dániel kanonok, Kovács Lajos kanonok, Mayer Ödön dr., Fischer Vilmos, Schermann Kálmán, Katonai élelmezési hivatal kara, özv. Deutsch Adolfiné 10-10 Kor.; Balázs Ferencz kanonok, Vita örnagy 8-8 kor.; Tamási Áron nagyprépost, Kóródy Péter dr. kanonok 7,50-7,50 kor.; Szongott Vilmos: 6 kor.; Soóthy Gyula kanonok, Kristó Péter tábori lelkész, Rass Károly, Zlamál Ágost, Balázs Endre dr., Butyka Sándor borbándi plebános, Ávéd Jákóné, Maksay Ferenc ezredorvos, Csabry Bonifác dr., Frölich Oszkár, Király Gáspár, Gidáli József: 5-5 kor.; özv. Pakosza Józsefné, Papp Györgyné, Hartenbaum Simon dr., Sternád Albert, Weisz Henrik, Rosner Lázár, Fried Albert, Haraly Béla: 4-4 kor., Kreutzer örnagy, Brosek százados, Almássy százados, Kratochwill Ferenc dr., Deutsch Mór dr., Gönczy Lajos dr.: 3-3 kor.; Fischer örnagy 2,50 k. Héjja Kálmán, Péter Antal dr., Jakubek István dr., báró Vécsey Aurél dr., Kólm Ignác, Gyulaffy Albert, Altmann József, Boér Gyula, Berkes Zoltán, Tallós Emil, Cserni Béla, Ujházy Béla: 2-2 kor.; Kárpiss János, Erdt százados, Kállay hadnagy, Stóger hadnagy, Honigberger hadnagy, Weinberger hadnagy, Cseszoifszky hadnagy, Popovits főhadnagy, Udvary József, Kopacz Lajos, Andrei Samú, Bochidánovits Zoltán dr., özv. Fogarasi Jánosné, Szabady Károly 1-1 koronát.

Hálás köszönetét fejezi ki ez úton az Egyesület elnöksége Riszner Ödönné úrnőnek, ki hazafias áldozatkészséggel engedte át zongoráját és alkalomra, hogy ezzel is előmozdítsa az estély sikerét.

Gollmann mester ez alkalommal is kitett magáért. Teljesen ingyen engedte át a mozi helyiségét személyzetével, fűtéssel és világítással együtt, a jótékonyág terén szerzett érdemeit ezen tényével gyarapítván. Sőt mi több, a műsört három igen szép és tanulságos vetített képpel toldotta meg.

Ugy a közreműködők, mint azok, kik hármiképp is hozzájárultak az estély sikeréhez, fogadják az egyesület hálás köszönetét.

— **Magyar növendékpapok háborús szolgálata.** Lelkes levitánk is kivesszük részüket a munkából. Majdnem minden papnevelő egy része kórház, ahol a betegápolást a növendékek végzik. Ujabbán a Pazmanium 70 növendéke vállalkozott arra, hogy a bécsi irtalmások kórházában éjjel-paali szolgálatot teljesítsen. Itt említtük meg, hogy értesülésünk szerint a hercegprímás az esztergomi papnevelőintézet körülbelül 20 növendékének megengedte, hogy az északi harctérre menjen, ahol a tűzvonalban levő sebesült katonáknak fogják megadni az első segílyt. Az Úr adjon erőt nehéz feladatunk hűséges teljesítéséhez! !

— **A tábori lelkészek** már többször panszkodtak, hogy nincs elég kis ostyájuk,

amellyel megáldoztathatnák a harctéren levő katonákat. Ezt olvasva a sepsiköröspataki irtalmások nővérek több ezer ostyát küldtek a tábori főpapi hivatalhoz. Szeretettel kérjük a női szerzetesrendeket, hogy hasonlóképpen járjanak el. Nem kerül nagy költségre, legfeljebb egy kis fáradságra. Sok éhező lelkű katonának szereznek ezzel boldogságot és az eucharisztikus Úr Jézusnak örömet. A tábori főpapi hivatal címe: Budapest II. Ostrom utca, 81.

— **Rosz és csunya idők járnak.** Mindenki érzi kellemetlenségét, de talán senki sem annyira, mint mi, jó gyulafehérváriak. Nem tudunk kimozdulni, mert elnyel a sár. No de vigaszal a tudat, hogy máshol is így van ez. Az azonban ökölbe szorítja a kezünket, hogy még a mi drága aszfaltunk is sártenger, amelyen épen és sértetlenül átevezni, dícsőség. Miért? Mert senkisé sem sőpri és senkisé sem jut eszébe tisztán tartását megparancsolni. Pedig mily könnyű volna! Csak a rendőrkapitány úr figyelmeztet kellene erre irányítani és mindjárt vége volna az aszfaltoln éktelenkedő sártömegnek. Bennünket sem enne többé sárgára a méreg s az idegenek sem gondolnának borzalmas emlékekkel Gyulafehérvár „aszfaltjára”!

— **Tallózások.** Az osztrák hadikölcsön 21,35 millió korona, a magyar pedig körülbelül egy milliárd. — A németek 4,5 milliárdot, a dűsgazdagnak kiküldött Franciaország polgárai pedig csak 400 millió frankot jegyeztek. — Az osztrák-magyar bank a birodalomban mutatkozó nagy aprópénz hiányon segíteni akarván elhatározta, hogy készíten egy koronás bankókat és 50 filléres nikkelpénzeket. — A galíciai és bukovinai menekültek segélyezésének előmozdítására az osztrák kormány új fajta cigarettát hozott forgalomba, amelynek neve „legionárius”, ára pedig 6 fillér.

— A múlt században 13 nagyobb háború volt; legtovább tartott a búr- és angol csatározás, 962 napig. — A brassóvárm. népiskolák, tanítók és tanuló gyermekek közel 100,000 koronával járultak a háború inségeinek enyhítéséhez. — Holdtölte lesz jan. 31-én este 7,35 órakor, továbbá márc. 1-én 7,53, és ugyancsak márc. 31-én este 6,37-kor. Ritkán szokott megtörténni, hogy egy hónapban kétszer lássunk telt holdat. — Jelenleg 48 millió korona értékű 20 filléres és 32 millió értékű 10-filléres van kibocsátva, mégis kevés az aprópénz. — A kolozsvári egyetem múlt évi 2119 hallgatójával szemben csak 1213 a beírtak száma, mert 880 a mozgósítás alkalmával bevonult, 148 ment altiszti iskolába, 150-et pedig útból soroztak be. — Két millió 554,470 K. segélyben részesült eddig Udvarhely vármegye közönsége. — Oroszországban tizenegy és fél millió kath. van.

Majláth József gróf királyhalmeci és perbenyiki hadikórházának szeptember elsejétől mai napig összesen 514 sebesült katonát kezeltek. Ezek közül meggyógyultan 304-et bocsátottak el és ma hat tiszt, meg 204 közelegety van magán a kórházban. Az ország e két legnagyobbhadikórházának összes kiadásaita nemeslelkű gróf fedezi. A királyhalmeci kórházban Weinberger József dr. tartalékos főorvos és Maly Hans dr. sebész kezelik a betegeket. Az ápolónók mellett Majláth Józsefné grófné is rendszeresen kezeli a sebe-

ket, leányai, Erzsébet Stefánia és Mária grófnők és fiai, József és Pál grófok pedig minden orvosi látogatásnál kötöznék. A két kórház katonai parancsnoka Kéthelyi József hárszárkapitány.

Hogy lehet levelezni hadifoglyokkal. A háború kitörése óta működik Bécsben (Wien, I., Jasomirgott-strasse 6.) egy hivatalos központi tudakozó iroda, amelynek egyebek közt az is a feladata, hogy a hadifoglyainknak szánt, vagy tőlük érkező levelezést megbízható módon közvetítse. Míg a külföldi intézmények igénybevétele költséggel, még pedig aránylag tetemes költséggel jár, addig a bécsi központi tudakozó iroda teljesen díjtanul végzi a közvetítés munkáját. Az írásbeli küldemények és egyéb küldemények száz gramig teljesen portmentesek. A hadifoglyoknak szánt küldemény borítékára (vagy a megfelelő postakártyára) rá kell írni a hadifogoly nevét, ezredének számát, tartózkodási helyét és annak az országnak a nevét, amelynek hadifoglya. Mindezt latin betűkkel kell írni. A cím fölé olvasható módon „hadifogoly-küldemény” jelzés (Prisonier de guerre) jegyzendő, a boríték hátsó felére pedig a feladó nevét és címét szükséges fölírni. A leveleket leragasztatlan borítékban közönséges levélgyűjtő szekrénybe kell dobni. Megesik hogy itthon élő emberek a hadifoglyokkal való levelezés közvetítésére ajánlkoznak, még pedig rendszerint jó pénzért. Az ilyen közvetítés azonban nem megbízható és legjobb igénybe nem venni.

— **A hadifogságba került katonák családjainak segélye.** (A miniszterelnöki sajtóosztály távirata.) Budapest január 17. Öfelsége elhatározta, hogy a hadifogságba került katonák családjainak illetményeit fölemelni. A király elhatározása, amely a „Rendeletli Közlöny” vasárnapj számában jelent meg, a következő pontból áll: 1. A hadifogságba került havidijas tisztek és tisztjelöltek családjainak illetkei a normális összeg kétszeresére emelkednek. 2. A fogságba került aktív állomány altisztek családjai segélydíjuk kiegészítésére havonta harminc koronát kapnak. 3. Elveszett havidijas tisztek és tisztjelöltek családjai számára a rendelet illetményének további folytatását is, 4. elveszett állomány altisztek feleségei és gyermekei családi illetégenek, valamint villagítási és fűtési pótlékának további folyosítását engedélyezik. Ugyanígy intézkedek öfelsége a honvédségre nevezve. Nemcsak katonai körökben, hanem az egész közvélemény örömei fogja üdvözölni ezt a legfelsőbb rendelkezést. Jogos és szükséges támogatását jelenti ez azoknak a családoknak, amelyeknek hozzátartozói a harctéren fogságba kerültek, vagy elvesztek. Ezzel eredményesen kezdődött meg az állami támogatás szervezése és kiépítése, amelyre ezen a téren oly sok szükség van.

— **Az olaszországi földrengés.** Budapesti tudósítónk távirati jelentése szerint még most sem tudják világosan megállapítani az olaszországi földrengés összes áldozatainak számát. A vezzano városát legérzékenyebben sújtotta a rengés. Sok utca egészen kettéhasadt s a városban egyetlen ház sem maradt épen. A reggel 8 órai földrengés hajnali 3 órakor újabb de már gyengébben érezhető lökések követték. A vezzanóban 25,000 ember pusztult el. Most már megállapítható, hogy a mostani földrengés sokka

nagyobb károkat okozott, mint a legutóbbi messzinai katasztrófa. Oroszország összes kórházai megteltek sebesültekkel.

— **A vallási viszonyok Oroszországban.**
A Magyar kurir jelenti: Oroszországban általános népszámlálás utójára 1897-ben volt és csak ennek alapján lehet összeállítani a vallási statisztikát, amely mindenkit érdekel most mikor latolgatják, hogy mennyi a mohamedán alattvalója annak a birodalomnak, amely háboruban áll Törökországgal. A statisztika szerint egész Oroszországban, Finnország kivételével, volt kerek számban 87 millió görögkeleti, 14 millió mohamedán, 11 és fél millió katolikus, 5 és egynegyed millió örmény és több kisebb szekta. A katolikusok legtöbbször a régi lengyel tartományokban laknak, a protestánsok a balti-és kelet-tengeri tartományokban, a zsidó elemek főképpen a keleti és délkeleti provinciák városaiban és nagyobb falvaiban vannak képviselve. A mohamedánok a Kaukázusban és közép-ázsiaiában laknak. Bár Oroszországban formálisan vallásszabadság van, a nem görögkeletiek csak másodrendű polgároknak tekintik. Ez legjobban meglátszik az államháztartás teteiben. Az 1913. évi költségvetés az államvallás számára teljes 44 millió rubelt irányoz elő, míg a többi összes vallások más fél millióval kénytelenek megelégedni.

Kérem. a főt. katolikus klérushoz, az az összes lapokhoz, szerkesztőkhoz és közönséghez. 1892-ben kiadtam az 1848—49-iki szabadságharcban részt vett „Paphonvédék Albumát”. A könyv 4000 példányban kelt s még most is gyakran keresik: mindez fényes bizonyítéka annak, hogy jó munkát végeztem.

A jelen dúló világháborúban a katolikus papság ismét kiveszi hazafias és önfeláldozó részét; máris több pap ontotta drága vérért király és hazáért; mások eszik a hadifogság keserű denyerét; és mások végeztek oly heroikus dolgokat, hogy azoknak híre a trónig hatott s csillogó érdemekre szolgáltak a halhatatlan dicső tetteket.

Nem szabad engedni, hogy a katolikus papságnak bátor, hős, önfeláldozó, csodálatot és bámulatot keltő hazafias cselekedetei a világháború befejeztével, elfelejtve s a mulandóságnak átadva legyenek. A katolikus papság dicső tettei megérdemlik, megparancsolják, hogy azok ne legyenek a holnappal a semmiségbe eltemetve, de örökké éljenek s a történetnek drága kincsékként átadva s a jövő nemzedéknek megőrizve tanításul, buzdításul, miként kell a hazáért életet s vért áldozni, egyben fényes cáfolatul azon gyászmagyarkáknak s rosszlelkű rágalmazóknak, kik a vészterhes időkben is napnap után gyávák és gonoszak a katolikus papságot jöttelenségről vádolni, mintha a világháborútól távol tartaná magát. Ezer éves történetünk cáfolja meg e bamba vádakot.

Ezeket a hazafias nagy tetteket akarom a korai elmulástól megmenteni, szorgalmazom azokat összegyűjtve könyv alakban a hazai kultúrának és történetnek átadni: miért is alázattal kérem az összes ft. klerust, egyházi és világi hírlapírókat s más mindenrendű és rangú polgárokat, hogy amit a nagy világháború folyása alatt katolikus papnak hazafias tettéről, vagy szenvedéséről tudnak, vagy olvasnak, vagy a jövőben tud-

ni, látni, olvasni fognak, azokat alulírottal, ha röviden is, közölni kegyeskedjenek. A haza és történet fogja e csekély fáradságot megjutalmazni.

Torontálorszi. 1915. Január 16. (Torontálmege)

Ambrus József
plebános.

CSARNOK.

A komoly anglia.

Irta Ádám Éva.

Bocsánat kéréssel kell kezdenem. Talán e lap olvasói ismerik útazásaimat Európában, hiszen gyakran elmulatott a lelkem íti-emlékeim leírásával. Sok levelet kaptam innen-onnan, bizonyosságul annak, hogy szerették is az emberek, amit írtam. Aztán egyszer megállott a toll a kezemben. Jött a háború. Fordult a népek és nemzetek sorskeréke. Népeket hozott felszínre, kikkel csak gyermekmesékben találkoztunk addig. Letiport kis nemzetek új szabadságharcot kezdettek, büszke nagy nemzetek megalázva vergődnek, a vértől nem látjuk a népek karakterét, de érezzük. Nekem mint magyar lánynak nem volna szabad ma angljáról írni! Felázad ez ellen az érzésem és fellázad az olvasó lelke és szíve iránt, szerkesztőt lapot. Én azonban nem most írok angljáról. Régen megkezdtem ezt a sorozatot, most csak folytatom. Folytatom azért, mert ami szép, ami nagy volt a múltban a kultúrában a művészetben, a természetben: az nagy és szép és örökidőkre való, amik körül fordul, múlik az élet dörög az ágyu száll a Zeppelin, de ők megmaradnak értékiükben. Talán nem veszi az olvasó hazafiatlanságnak, ha leírásaimat folytatva, tovább vezetem Anglia földjén. Hiszen épen most időszerű az ismeret s talán kötelező is a kultúremberre. Talán egyik-másik emlékből felcsillan előttünk az angol karakter s az olvasó gondolatokat fűzhet tetszése szerint.

Aki utazni nem szokott, az fél az olyan leírásoktól, melyben múzeumokról van szó. Súlyos, nehéz fogalom, kifárad az elme tőle. Akik azonban szoktak utazni, azok tudják, hogy úgyszólván a múzeumokért történik az egész utazás messze országokba, mert hiszen itt együtt találjuk a legértékesebb, legérdekesebb dolgokat. Éppen ezért, ha bár az ellenség földjére kell is mennünk, nézzünk be az angol múzeumokba.

A londoni British muzeumot tartják a múzeumok királyának, ámbar több olyan gyűjteménye is van Európának, amely legalább kis király címre méltán tart jogot.

A Britishchbe igyekszik minden utas. Azt hiszi, hogy okosabb lesz tőle. Csak amikor odajutott akkor veszi észre, hogy azt se tudja ma van-e, vagy holnap!

Két-három napig bolyongunk a Britishchben, aztán kitáborozunk bódult fejjel és azt mondjuk, hát ha ott volna elevenen az egyik assyr király maga, akkor se megyünk vissza!

Nyugalmat, pihenést, lelki frisseséget, csak egy múzeumban éreztem: a vatikánban. Oh, az csodás! Fehér márványvilág. Megpihen a lelkem, ha ráemlékezem. A többi elfáraszt, gondolatban is.

A British múzeumban egy nap alatt végig se lehet sétálni. A legtöbb ember hallott már valamit, hogy a British múzeum valami nagyszerű, de azért nem tudná megmondani, mi is van benne.

Itt van mindennek előtt az ókor minden emléke. Krisztuselőtti messze időknek kolozsális kincsei, kőben, ércben, képben, írásban. Feltámad a múlt sok ezer évek, egyiptomi, assyr, babylon stb. királyok élete, hatalma, gazdagsága, izlése.

Két millió kötetes könyvtárában a kincseket érő kéziratok gyűjteménye. Királyok és pápák írásai mellett Bráma, Homer, Buddha; tibeti palma tekercsek mellett köirások, immár beszédes hieroglifák. Hiszen ott van a kincsek kincse: a Rosetta kö, mely ezer éveken át őrizte az ősrások ábécéjét s mióta megtalálták, nincs titka az óvilágnak.

Az ethnografiai gyűjteményről beszélni se lehet, oly gazdag és csodás! Itt megismerjük az egész világot.

Porcelán gyűjtemények terméiből alig tudok kivevődni. Nem is érdekel. Sietek a bálványok felé, mik rettentően torz ember és állati formákkal megállítják a kultúrember esztét, hogy még ma is élnek népek, kik Isten helyett ezeket a szörnyeket imádják! Oh, mily nagy feladatot vár a missionáriusokra!

Aztán jönnek a mumiák. Száz meg száz, sorban egymás mellett. Kemény Kő-sarkofágokban, vagy finom üvegkoporsóban, vagy nyitott sírokban; ruhátlanul, csupasz testtel, térdben összecsuksolt tagokkal, a csontokon az izmok barnás vörösek, mellette a kőedényben étel és kanál. Keményebb a kőnél a test, de a halott bőre szinte eleven, oly friss és százezer ember nézi a nyitott sírt és a mumiák alszanak, alszanak és aludni fognak örökön örökké és nem rezzennek össze milliók tekintetétől.

Vagy ott a többi termekben, ahol finom selyembe takarva, lilíomos fehér ötezeréves királykisasszonyok alszanak és nem múlik fölöttük az idő, jaj nem múlik. Megdöbben a lélek a kővé vált élet láttára. Sétálgatok a termekben sokáig, tízezer év utáni emberek, ne kerestek tovább semmit, bolyongjatok el az alvó mumiák között, aztán szépen menjetek haza az emlékkél.

De nekem még futnom kell tovább. Nabukodonozor országa felé, assyriai királyok palotáiba, pogány templomokba, hol 20 méter magas szárnyas oroszlánok, sfinxek röpöködnék. Osiris termébe sietek, hol szárnyasfejú bikák öröködnék; Ramses emlékei csálnak, vannak beljebb és én aludni szeretnék sphinxek talapatán.

(Folytatjuk.)

IRODALOM.

A Kis Pajtás újról száma a betlehemesek hangulatával és Sarédy Kálmán kedves újról versével köszönt be. A háborús 1915-ről szóló komoly bevezető után Csöste Károly bájos kis mesét mond az igazi gyermekmeki szeretetről: Esti imára szól a ha-

rang címmel, P. Ábrahám Ernő a kis katon Czaga Jóska józsu történetéről meséli el. Dr. Kovács Viktor, a Kis pajtás haditudosítója a légi háborúról számol be sok érdekes kép kíséretében. Domonkos Ábris amerikai expediciójáról folytatja tanulságos naplóját. G. Miklósy Ilona egyre érdekesítőbben szövi tovább Árva Rózsika szerencséjének történetét. A gyönyörűen illusztrált, gazdag és változatos keresztény gyermeklap évi előfizetési ára 4 korona, Szerkesztősége és kiadóhivatala Budapest, VII. Damjanich-u. 50. sz. alatt van. — Akiadó hivatal kívánatra szívesen küld ingyen mutatványszámot.

Dr. Rudnickij István: Ukraina és az ukraínaiak. Bpest 1914. Fritz A. betűivel. Ára 60 fillér. Néhány hét előtt egy kis füzet (38 l.) jelent meg, amely a világsajtóban mai nap annyszor tárgyalt ukraínai kérdésről tájékoztatja az olvasót. A magyar közönség érdeklődését szükségképpen kell, hogy nagyobb mértékben felébressze, mert az ukraínai nép egy csekély része évszázadok óta él rutének neve alatt Magyarországon északkeleti hegyei között.

Ukraina multját és jelenét tárgyalja a szerző mindvégig tudományos készültséggel és kifogástalan tárgyilagossággal.

Ukrainainak, tévesen Kis orosz, fel-orosz vagy Nyugatoroszországnak azt a területet nevezzük, amely az európai síkföld déli részén a Kárpátok, a Fekete-tenger és a Kaukázus vonala között fekszik. Területe: 850000 Km.² Lakosainak száma: 32.700.000, A IX. sz.-ban Kiev körül államot alkotnak. Két századdal később a mai moszkva vidéken az oroszok is egyesülnek és ellenséges

támadásokat intéznek a szomszéd ukraínaiak ellen. A XIII. sz.-ban a tatár nyűgözi le mindkét nemzetet. A déli törzsek alig bírják elviselni az igát, melyhez járult később a litván és mongol elnyomás is. Hogy nemzeti életüket megmentsék a pusztulástól, a XV. sz. derekán szövetségnek a lengyelekkel, akik azonban megfosztották őket szabadságuktól. Ezen időben alakul ki a kozákság hadiszervezete, amely a mostani háboruban is jó erőssége az oroszoknak. Megunva a lengyelek zsarnokságát egy jobb jövő reményében 1645-ben az eddig gyűlölt moszkovitákkal kötöttek szövetséget, de vesztükre, mert most meg ezek nyomták el őket. Mindent eloroszosítottak, betiltották (1680) az ukraínai egyházi irodalmat, 1720-ban pedig egy cári ukáz az összes ukraínai nyelvű iskolák bezárását követelte. De még ez sem törte meg őket! A XIX. sz. elején a nép költészet és irodalom bámulatos lendületet vett, amely a nagy orosz birodalomból való kiválás eszméjét táplálta és táplálja ma is. Az orosz kormány 1905-ben megszüntette a nevezett rendeleteket, de azért lépten, — nyomon, akadályokat gördít az ukraínai kultúra és irodalom fejlődése elé.

A Galiciában és nálunk lakó ukraínaiak 1848-ban fényesen kiállották a hazafisági próbát és kiérdemelték a „keleti tiroliai“ megtisztelő nevét. Ujabbban az oroszok ruszofil eszmékkel tellítették meg őket, aminek kellemetlenségét most fájóan, érezzük. Hála Istennek kellő felvilágosítással helyesebb ösvényre lehet vezetni e népet.

Kulturájuk természetesen alacsonyabb fokon áll, mint az európai népeknél, de magában foglalja az egészséges fejlődés csirait.

Ukraina e világos időben szeretné függetleníteni magát Oroszországtól. Ezt annál inkább is igényelheti, mert az oroszról faji és nyelvi különbség választja el. Ezt a pétervári akadémiának is el kellett ismernie. Ukraína ebből kifolyólag szívből ohajtja seregeink győzelmét hogy a zavarosban halász-hasson.

A felszabadulás napja közelg immár; ennek talán előkészítő sugara ez a kis könyv, amelynek olvasását mindenkinek ajánljuk, hogy majdan, a nagy változások idején kellő tájékozódással bírjunk e kérdést illetőleg.

Cs.

Pályázat.

A szászrégeni róm. kath. elemi leányiskolánál nyugdíjazás folytán megüresedett egyik tanítónői állásra pályázatot hirdetek. Javadalmazása: a rendes tanítói illetmények készpénzben és természetbeni lakás (két szoba, konyha, pince, padlás fatartó). Kötelessége a két csoportra osztott VI osztályú elemi leányiskolában az iskolaszék által rábizandó csoport tanítása. A pályázat határideje 1915. Február 2.

Szászrégen 1915. január 19.

Róm. Kath. Iskolaszék

HIRDETÉSEK
jutanyos árban telve-
tetnek a kiadoban.

Fleischer János
(Keresztény katolikus cég.)
egyházi ruha és reverenda szabó
PÉCS, Ferenciek-ucca 9. sz.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb szabású, minőségű és finoman kidolgozott reverendák és címádák, papi civil öltönyök előállítására. Üzlettemet első sorban

Egyházi ruhák
készítésére rendeztem be. **Mindenemű egyházi ruhák:** casulák pluvialék velumok, baldachinumok minisztráns ruhák zászlók, lobogók, karingek, álbák, kehelyruhák stb. készíttetnek.
Nem kell sem Budapestre sem Bécsbe menni. Üzlettem versenyképes minden pesti vagy bécsi céggel úgy, szabászat, mint ár és minőség tekintetében. — Tessék meggyőződni róla.
Egyházi ruhák javítása olcsón és jól eszközöltetnek. — Költségvetés és árjegyzék ingyen!
Személyesen is megjelenek.
12 16*—26

FRANCIA **OLASZ** **NÉMET** **ANGOL**
VILÁGNYELVEKET
tanító nélkül
SCHIDLOFF 1000 SZÓ
MÓDSZERÉVEL
AZ EGYES NYELVTANOK 10 FÜZETBEN TELJESEK 60F.
DÍSZES VASZONMAPPASBAN EGYBEGYÜJTVE 7K.
KAPHATÓ:
SCHÄSER FERENCZ
szakszerkeszt. Gyulafehérvár.

Most jelent meg!
Kapható a Püspöki Lyceumi
könyvnyomdában Gyulafehérvárt
**A háború
képes krónikája**
Az 1914-ik évi háború
Számos képpel és térképpel.
Szerkesztette: HAZAI HUGO, „Az Orszem“
című katonai lap szerkesztője.
I. füzet. Ára 40 fillér.
A további füzetek kétheti időközökben fognak
megjelenni.
Postán bérmetve szállítva egyes füzetek 45 fill.
4 füzet egyszerre szállítva füzetenként 40 fillér.
A pénz előre beküldendő!

TELEFON SZÁM 16. **Schäser Ferenc, Gyulafehérvár.** TELEFON 16. SZÁM

Feltűnést kelt a teljesen lát-
ható írásu eredeti amerikai
FOX-írógép
legujabb modellje.
Díjtalanul bárhol bemutatom.

ÍRÓGÉPKELLÉKEK: szénpapír, szallagok, írógéppapírok
stb., különféle gyártmányukat, eredeti gyári árban
állandóan raktáron tartok.
Ügyvédeknek és hivataloknak részletfizetésre is szállítok.

VILÁGHÁBORÚ

képes krónikája.

A világháború összes eseményeinek hű és érdekesítő leírása
kitűnő írók tollából, rendkívül sok érdekes képpel.

Megjelen minden csütörtökön.

Hetenkint egy füzet jelenik meg. Egy füzet ára 24 fillér.

Vidéki megrendelések csak utánvétel vagy a pénz előzetes be-
 küldése ellenében eszközöltetnek, Egyes füzetek beküldéséért minden
 füzetért 5 fillér, 4 füzet egyszeri küldésért 10 fill. póstadij fizetendő.

Eddig 7 füzet jelent meg.

**Kaphatók: A püsp. Lyc. Könyvnyomdában
 Gyulafehérvárt.**

Katholikus családok lapja!

„ÉLET”

Képes heti folyóirat. Előkelő színvo-
 nalon szerkesztett szépirodalmi ké-
 pes lap. Nem hiányozhatik egyetlen
 katolikus intelligens család asztalá-
 ról sem. Szerkeszti jeles katolikus
 írók gárdája élén Izsóf Alajos. Előfi-
 zetési ára egész évre 20, félévre 10,
 negyedévre 5 K. Szerkesztőség és
 kiadóhivatal, Budapest, VII., Damja-
 nich-utca 50. Jó lélekkel ajánljuk a
 változatos tartalmú, aktuális képek-
 ben gazdag folyóiratot közönségünk
 figyelmébe s támogatásába.

Fehér vászon- és lenrongyok

bármily mennyiségben vétetnek:

Schäser Ferenc könyvnyomdájában.

Harcztéri térképek

Páris és környéke	60 f.	Antwerpen, Lüttich és Namur	
Középeurópa	1.40 f.	várainak térképe	60 f.
A francia-német harcztér	72 f.	Osztrák-Magyar, Német és Orosz	
Szerbia térképe		határszéli részek térképe .	1.20 f.

megrendelhetők

Schäser Ferencz

könyv-, papir- és írószerkereskedésében

TELEFONSZÁM 16.

GYULAFEHÉRVÁR

TELEFONSZÁM 16.

A plebániáknak és lelkészi hivatalok-
 nak szükséges összes

Egyházi nyomtatványok

valamint a zárszámadásokhoz szükséges

RELATIÓK

kaphatók a Püsp. Lyc. könyvnyom-
 dájában Gyulafehérvárt.